

Maribor, 5. 3. 2014

UGOTOVITVE, PREDLOGI RAVNANJ IN UKREPOV

ZDRUŽENE DELOVNE SKUPINE ZA KOMUNALO ZBOROV SAMOORGANIZIRANIH ČETRTHNIH SKUPNOSTI KOROŠKA VRATA, IVAN CANKAR, CENTER, MAGDALENA, STUDENCI, NOVA VAS IN RADVANJE

UVOD

Razprava o komunalni problematiki na zborih prebivalcev samoorganiziranih četrtnih skupnosti (SČS) se je začela po 32. seji Mestnega sveta (MS) dne 18. 12. 2013, ko je MS Mestne občine Maribor (MOM) že drugič sprejel sklep (prvič na 29. seji dne 30. 9. 2013) o zadržanju cen komunalnih storitev (do 31. 3. 2014) na nivoju cen iz decembra 2012.

Na devetem zboru prebivalcev SČS Radvanje 7. januarja 2014 je začelo nastajati gradivo o stroških, cenah in drugih problemih javnih gospodarskih podjetij v Mariboru. Ker je to tema, ki zadeva slehernega prebivalca Maribora je razprava stekla še na ostalih zborih prebivalcev SČS v mestnih četrtih Magdalena, Studenci, Nova vas, Koroška vrata, Ivan Cankar in Center.

Na zborih smo spregovorili o nepotrebnih stroških v gospodarskih javnih službah, o previsokih cenah in ponovnih pritiskih na povišanje cen komunalnih storitev ter o odgovornosti župana MOM in MS, Nadzornega odbora MOM, vodstva mestne uprave MOM in Urada za komunalno, promet in prostor za stanje v kakršnem je mesto na področju komunale.

Na nivoju mestnega zbora se je oblikovala delovna skupina (DS) za komunalno v katero so vse delujoče SČS imenovalе svojega predstavnika. Na zborih prebivalcev SČS je DS dobila soglasen mandat, da pripravi, na osnovi poznavanja stanja in razpoložljivih gradiv, predlog nujnih ukrepov, ki smo jih v Mariboru dolžni izvesti ne glede na **UREDBO O METODOLOGIJI ZA OBLIKOVANJE CEN STORITEV OBVEZNIH OBČINSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA (UL RS št. 87/2012)** (dalje: uredba). Želimo namreč preprečiti stihijske, nerazumne in z ničemer podkrepljene zahteve vodstev javnih gospodarskih podjetij za dvig cen komunalnih storitev.

Pričujoče gradivo je bilo na vseh zborih soglasno podpora. Na predlog prebivalcev SČS Nova vas je delovna skupina v svoje gradivo zajela tudi problematiko Energetike.

IZHODIŠČA

V MOM so gospodarska javna podjetja, kot jih opredeljuje Zakon o gospodarskih javnih službah: **ENERGETIKA, MARIBORSKI VODOVOD, NIGRAD IN SNAGA**.

Uredba sicer obravnava oblikovanje cen komunalnih storitev v Vodovodu, Snagi in Nigradu. O Energetiki je DS spregovorila na pobudo prebivalcev Nove vasi, ki so ogorčeni zaradi podcenjevalnega odnosa vodstva Energetike, ki ne želi odgovarjati na konkretna vprašanja in ni pripravljeno sodelovati z uporabniki pri reševanju nakopičenih problemov.

Delovna skupina mestnega zbora je poleg **uredbe**, kot podlago za svoje ugotovitve, za predloge in zaključke, uporabila naslednje dokumente:

- Predlog za oblikovanje cen komunalnih storitev in proizvodov v letu 2014 (5. 12. 2013), ki je bil pripravljen za razpravo na seji MS, kasneje pa umaknjen z dnevnega reda. Predlog je določal cene omrežnine za oskrbo z vodo in za kanalščino;
- Elaborat gospodarske javne službe Mariborski vodovod za leto 2013 (GMS 714);
- Elaborat o odvajanju odpadne vode gospodarske javne službe Nigrad iz novembra 2013 (GMS 714);
- Ugotovitve in predlogi skupine, ki jo je na predlog MS imenoval župan, za pripravo analize cen z dne 18. 12. 2013 (GMS 723).

Delovna skupina mestnega zbora je pri oblikovanju svojih predlogov upoštevala nekatere z zakoni opredeljene pogoje. In sicer:

Zakon o gospodarskih službah

- Ta v 1. členu pravi, da se »z gospodarskimi javnimi službami zagotavljajo materialne javne dobrine kot proizvodi in storitve [...] zaradi zadovoljevanja javnih potreb [...]«.
- Je v 2. členu, drugi odstavek nedvoumen: »Pri zagotavljanju javnih dobrin je pridobivanje dobička podrejeno zadovoljevanju javnih potreb.«
- V 14. členu pa govori o varstvu uporabnikov javnih dobrin in pravi: »Republika in lokalne skupnosti ustanovijo telesa za varstvo uporabnikov javnih dobrin, sestavljena iz njihovih predstavnikov.«

in **uredbo** v kateri je:

- določena zahteva o izenačitvi cen gospodarstvo-gospodinjstvo;
- določeno (sicer ne povsem dosledno), da je možno subvencionirati gospodinjstvom le 50 % omrežnine. Zaradi ne povsem točno določene višine subvencije je v nekaterih občinah subvencija tudi 100 %.

UGOTOVITVE

MARIBORSKI VODOVOD

Delovna skupina ugotavlja, da je posebej kritično zajemanje in prikazovanje stroškov ter vodenje cenovne politike na področju oskrbe z vodo. Pri tem posebej izpostavlja:

1. Strošek vzdrževanja priključkov je neutemeljen in nerazumno visok. Prihodki Mariborskega vodovoda iz tega naslova že vrsto let za 100 % in več presegajo odhodke. V letu 2012 so prihodki iz tega naslova znašali okrog 830.000 EUR izdatki pa le okrog 400.000 EUR. Če je prelivanje sredstev iz zasebnega (priključki) v javno (omrežje) še bilo nekako dopustno do leta 2010, ko je omrežje prešlo (knjigovodsko) v last občine, pa po tem datumu to ni več upravičeno. Mariborski vodovod je tako v letih od 2010 do 2013 uporabnikom neupravičeno zaračunal 1.600.000 EUR. Ta neupravičeni presežek sredstev je izvajalec javne službe dolžan poračunati.

2. Od 1. 7. 2013 Mariborski vodovod, uporabnikom posebej obračunava vodne izgube, katerih višina se giblje tudi do 52 %. Ob analizi podatkov o vodnih izgubah se zdi, kot da njihovo višino določa kar potreba Mariborskega vodovoda po dodatnih sredstvih.

3. Vprašanje je tudi po kakšnem ključu se delijo indirektni stroški med občinami, ki so priključene na vodovodni sistem Mariborskega vodovoda. Glede na čedalje manj denarja za infrastrukturo na območju Maribora je velika verjetnost, da Mariborčani pokrivamo tudi stroške vodo-oskrbe v sosednjih občinah.

Pri takšni nenadzorovani in z ničemer argumentirani cenovni politiki, ki jo vodi vodstvo Mariborskega vodovoda, ko se vse, tudi neupravičeni stroški, zaračunajo uporabnikom, je izvajalcu prav malo mar v kakšnem stanju je omrežje, saj sam za to ne čuti nobenih posledic.

V povezavi s tem moramo opozoriti še na izvajanje 50 mio EUR vrednega projekta obnove in gradnje vodovodov v severo-vzhodni Sloveniji podprtega s strani Evropske unije. Del projekta, ki je bil namenjen sosednjim občinam, je bil realiziran, realizacija drugega dela istega projekta, v višini 30 mio EUR namenjenega Mariboru, pa je zamrla. Mariborski vodovod kot nosilec projekta je zalagal sredstva za projekte in investicijsko tehnično dokumentacijo in ustvarjal stroške z vodenjem projekta.

SNAGA

Podobno so v preteklih letih ravnali v Snagi, ki je uporabnikom, zaradi planiranega izpada prihodkov na račun neplačnikov, neutemeljeno preveč zaračunala okoljsko takso za odpadke v višini okrog 1.700.000 EUR. Pri oblikovanju cen storitev Snage je zato treba upoštevati preplačilo uporabnikov iz naslova okoljske takse za odpadke v letih od 2002 do 2004.

NIGRAD

Nigrad opravlja javno službo po koncesiji, kjer je tako ukrepanje na področju cen podvrženo koncesijski pogodbi, vpliv na oblikovanje cen pa manjši. Pri Nigradu ugotavljamo drugi problem, ki se mu enostavno lahko reče tiha privatizacija. Vodstvo Nigrada se hvali z racionalizacijo poslovanja na račun zmanjševanja števila svojih terenskih delavcev, ki jih nadomešča s pogodbami s privatnimi podjetji. Takšno poslovanje pomeni neorganizirano, neučinkovito, nekvalitetno in drago opravljanje storitev.

ENERGETIKA

Prav poseben primer je Energetika Maribor. Poročilo o poslovanju za leto 2012 je bilo šele pred dnevi, z veliko zamudo, obravnavano na seji MS, ki je skupščina podjetja.

Gradivo, ki ga je posredoval direktor Energetike na MS (GMS 741) kaže, da ga bolj malo zanima osnovna dejavnost zaradi katerega je bila Energetika ustanovljena.

Namesto, da bi vodstvo vso svojo energijo vlagalo v to za kar je bilo podjetje ustanovljeno in sicer zagotoviti kakovostno, pregledno, cenovno opravičljivo storitev v zadovoljstvo uporabnikov toplotne energije kot osnovne dobrine, počenja stvari, ki za javno podjetje v mestni lasti ne morejo biti primarne.

Od župana in MS, ki je skupščina podjetja, želimo odgovore na vprašanja:

- Ali obstaja občinska energetska strategija? Mi menimo, da občinske strategije ni, obstaja pa strategija osebnih interesov, ozkih povezanih skupin okrog vodstva Energetike.
- Kdo je dal soglasje in zakaj sta bili ustanovljeni Moja Energija ter Energija in okolje. V obeh primerih gre za očitno privatizacijo in odtekanje dobička iz javnega podjetja Energetika v zasebno sfero.
- Kdaj bo opravljena revizija v Energetiki in njenih družbah tako kot je napovedal župan in kdaj bo mestni svet kot skupščina Energetike zaustavil poslovne aktivnosti vodstva Energetike, ki so v popolnem nasprotju z javno funkcijo Energetike?

PREDLOGI RAVNANJ IN UKREPOV

S tem dokumentom predlagamo odgovornim občinskim strukturam pot po kateri bi bilo po našem mnenju v Mariboru treba kreniti, da, na čim manj boleč način za prebivalce mesta,

uredimo področje stroškov vseh javnih gospodarskih podjetij in oblikujemo cene storitev Mariborskega vodovoda, Nigrada in Snage skladno z omenjeno uredbo.

1. Sredstva za obnovo in vzdrževanje infrastrukture je treba ustvariti in v sistemu kot je postavljen, je omrežnino potrebno uvesti. Oblikovanje omrežnine moramo ločiti od oblikovanja cene komunalnega proizvoda oz. storitve in jo v začetnem obdobju za vse obvezne gospodarske javne službe subvencionirati v celoti iz proračuna.
2. Omrežnina javne službe oskrba s pitno vodo (Mariborski vodovod) vključuje tudi vzdrževanje priključkov, zato v tem primeru odpade dodatno zaračunavanje te storitve pri ceni storitve. Poračunati je treba preveč zaračunano vzdrževanje priključkov in preveč zaračunane vodne izgube.
3. Izenačitev cen gospodinjstvo-gospodarstvo lahko pomeni povečanje cen za gospodinjstva in znižanje cen za gospodarstvo ali obratno. Pri tem so ravnanja lahko različna. Glede na to, da je Mariborski vodovod v letu 2012 že iz cene storitev delno ustvaril sredstva za najemnino, je ob uvedbi omrežnine potreba po povečanju cene za gospodinjstvo manjša oziroma je vprašanje, ali je to povečanje sploh potrebno.
4. Ugotovitve delovne skupine o, milo rečeno, neupravičenem zaračunavanju nekaterih »navideznih« stroškov in obremenjevanju uporabnikov s strani Mariborskega vodovoda terjajo takojšnje ukrepanje pristojnih nadzornih institucij z županom in Nadzornim odborom MOM na čelu.
5. Kot izhaja iz poročila delovne skupine, ki jo je imenoval župan za analizo obstoječih cen, vodstvo Snage, kot izvajalec javne službe ravnanja z odpadki, ugotavlja, da ni potrebe po povečanju cen. Glede na primerljive podatke je ceno te storitve možno celo znižati ob urejenem sistemu ravnanja z odpadki. Zato je na tem področju najpomembnejše vzpostaviti urejen sistem ravnanja z odpadki. Pri bodočem oblikovanju cen je treba upoštevati znesek preveč zaračunane okoljske dajatve.
6. Nadaljnja povečanja cen je treba omejiti z ukrepanji znotraj podjetij. Podjetja so sicer nekoliko racionalizirala stroške izvajanja dejavnosti, skoraj nič pa se ne ukrepa pri znižanju stroškov prevaljenih dejavnosti. Izločiti je treba stroške, ki so posledica pretiranih promocijskih dejavnosti, raznih subvencij, ki z dejavnostjo nimajo nič skupnega, in zaposlovanju kadrov po političnih ne pa strokovnih kriterijih. Podjetja se morajo zavedati, da poslušajo z javnimi sredstvi, zato se več ne sme zgoditi, da se iz javnih sredstev dajejo krediti, še najmanj pa zasebnim podjetjem. Primer Mariborskega vodovoda in kreditov zasebnim družbam (RTS in ŠC Pohorje) je zrel za protikorupcijsko komisijo. Vodenje podjetij morajo prevzeti sposobne, strankarsko-politično neobremenjene uprave in nadzorni sveti, ki so v sistemu korporativnega upravljanja sposobni varovati javni interes.
7. Organizacijsko, kadrovsko in tehnično je treba usposobiti Mestno upravo MOM. Tukaj ima posebno vlogo Urad za komunalno, promet in prostor, ki mora redno spremljati izvajanje javnih dejavnosti in še posebej spremljati stroške izvajanja le-teh kot najpomembnejše komponente oblikovanja cen. Urad za komunalno, promet in prostor mora biti nadzornik in korektor delovanja gospodarskih javnih služb.
8. Ena prvih nalog Urada za komunalno, promet in prostor mora biti organizacijsko povezati in racionalizirati dejavnosti, ki so skupne za izvajalce gospodarskih javnih služb in s tem ublažiti ali celo izničiti pritisk na dvigovanje cen.
9. Odgovornost župana MOM in MS ne more biti zgolj in samo, tako kot sedaj, strankarsko-politično kadrovanje v organe upravljanja, vodenja in nadzora gospodarskih javnih služb temveč sprejemanje odločitev (tudi kadrovskih), ki bodo v prid in v interesu javnih potreb.

10. Glede na 14. člen Zakona o gospodarskih javnih službah, ki zagotavlja zakonsko podlago za varstvo uporabnikov javnih dobrin, je treba v MOM kar v najkrajšem času ustanoviti nestrankarsko telo za varstvo uporabnikov javnih dobrin.
11. Zaradi umanjkanja investicijskih sredstev za nadaljnji razvoj komunalne infrastrukture v MOM so edini izhod evropska kohezijska sredstva podprta s sredstvi države. Zahtevamo jasne odgovore odgovornih v občini kaj in kakšni projekti se pripravljajo za črpanje evropskih kohezijskih sredstev ter kdo jih pripravlja. Ob tem postavljamo vprašanje odgovornosti v primeru že omenjenega 50 mio projekta in nerealiziranega 30 mio dela za Maribor.
12. Prenehati je treba s prakso, da se racionalizacije pri zaposlovanju delajo le pri operativnih delavcih, vsa režija pa ostaja nedotaknjena ali se še bolj bohota, stroški pa so preveljeni na dejavnost. S tovrstnimi racionalizacijami ni nobenih prihrankov, saj se zaradi tega povečujejo stroški storitev. S tem se slabša kvaliteta izvajanja dejavnosti, ker to namesto strokovno usposobljenih lastnih delavcev opravljajo razni priložnostni pogodbeniki.
13. Župan mora nemudoma obvestiti občane kako poteka revizija v Javnem podjetju Energetika in njenih družbah Moja energija ter Energija in okolje, kdo jo opravlja in kdaj bodo rezultati revizije znani.
14. Nadzorni odbor MOM naj v najkrajšem času seznanj javnost kdaj je, kot najvišji nadzorni organ MOM obravnaval razmere v Energetiki in če jih je, kaj je ugotovil in kako je ukrepal.

*Združena delovna skupina za komunalo
zborov samoorganiziranih četrtnih skupnosti
Koroška vrata, Ivan Cankar, Center, Magdalena, Studenci, Nova vas in Radvanje*